

24-timers nonstopkursus i forskningstræning

Cand.mag. Anne-Lene Bleken, speciallæge Berit Andersen, professor Berit Eika, professor Peder Charles & professor Lars Østergaard

Forskerpark Skejby, Center for Medicinsk Uddannelse

Som noget nyt har Aarhus Universitet i samarbejde med Videreuddannelsesregion Nord afholdt et 24-timers nonstopkursus i forskningstræning for yngre læger. Kurset er tidligere blevet afholdt over tre dage i dagtimerne men blev denne gang gennemført på et døgn. Tanken bag det nye kursuskoncept er forsøgsvis at kombinere et højt fagligt indhold med en betydelig ændring af de formelle kursusrammer. Kursisternes respons på det utraditionelle kursus var meget positiv, og kursuslederne er yderst tilfredse med deltageres præstationer.

Kursusbeskrivelse

Kurset udgør grundmodulet i forskningstræning, og det er obligatorisk for de læger i speciallægeuddannelsen, der ikke har

en ph.d.- eller doktorgrad. Forskningstræning er i alt 20 arbejdsdage, hvoraf ti dage er med teori og praksis og ti dage er med opgaveskrivning. Grundmodulet udgør de første tre dage af den teoretiske og praktiske undervisning, og det hele afsluttes med en opgave, der skal afleveres. Formålet med kurset er at lære de kommende speciallæger at anvende forskningsresultater i deres daglige kliniske arbejde. Efter endt uddannelse skal speciallægen selvstændigt kunne »opsøge, vurdere og udvikle ny viden og anvende og formidle denne viden til kritisk vurdering af etableret praksis inden for eget speciale og tilgrænsende specialer« [1].

Det faglige indhold

Et af formålene med det nye kursuskoncept er at undersøge, hvorvidt deltagerne kan lære det samme pensum og opnå de samme resultater på et døgn som på tre dage. Det faglige indhold er således det samme for 24-timers-kurset som for tredages kurset, og som tidligere skulle kursisterne også på det nye kursus trænes i at bruge de redskaber, der er nødvendige for at anvende forskningsresultater som grundlag for nye behandlingsformer ude i afdelingerne.

»Le Mans-kurset« i forskningstræning foregik blandt andet i Universitetsparken.

VIDENSKAB OG PRAKSIS | UDDANNELSESARTIKEL

En del af undervisningen foregik som tidligere i form af foredrag, diskussioner og praktiske øvelser. Først skulle kursisterne arbejde med at definere et forskningsspørgsmål ud fra bestemte kriterier. Dette spørgsmål dannede så grundlaget for arbejdet i det efterfølgende døgn. Kursisterne blev blandt andet undervist i epidemiologi og således klædt på i forhold til at vurdere kvaliteten af den forskningslitteratur, der findes. Derefter blev kursisterne introduceret til litteratursøgning, hvor de fik de nødvendige værktøjer til at søge relevant litteratur elektronisk. Deltagerne gik efterfølgende i gang med at søge artikler, der omhandlede deres forskningsspørgsmål. Senere fik de undervisning i at lave en PowerPoint-præsentation både i forhold til det faglige indhold, men også i form af gode råd til det visuelle udtryk. Herefter begyndte deltagerne at arbejde mere selvstændigt med at læse artikler og arbejde med deres skriftlige og mundtlige produkter.

Meningsfuld leg

Kursuslederne har sammen med resten af teamet bag det nye koncept først og fremmest villet eksperimentere med formen. De har i tilrettelæggelsen af programmet taget udgangspunkt i, at forskning er en kreativ proces og har arbejdet ud fra devisen »meningsfuld leg«. Med begrebet »meningsfuld« forstår, at kursisterne opnår den nødvendige viden og lærer at anvende de konkrete redskaber, som de efterfølgende kan bruge som beslutningsgrundlag i deres kliniske hverdag. Ordet »leg« dækker over, at selve indlæringen foregår i utraditionelle rammer. Resultatet er et kursus, der – ud over det faglige indhold – adskiller sig fra det traditionelle tredages kursus på en række punkter.

Gruppearbejde vs. individuelt arbejde

Et af målene med det nye koncept er sætte større fokus på vidensdeling, samarbejde og gruppedynamik. Til forskel fra tidligere, hvor kursisterne hovedsagelig har arbejdet individuelt, skulle de som noget nyt arbejde sammen i grupper på tværs af de forskellige specialer. Gruppearbejde blev blandt andet valgt som arbejdsform, fordi det i højere grad spejler det praktiske liv, både i forhold til samarbejde med kollegaer og i kontakten med patienter.

De 24 deltagere blev inddelt i fem grupper, og hver gruppe fik tildelt deres egen vejleder med betydelig forskningserfaring, som skulle guide dem igennem processen. Gruppernes første opgave var at finde deres eget navn, og følgende blev resultatet: »Gas & Vand«, »Team Tyria«, »Nybegynderne«, »De Fantastiske Fire« og »Fagocyterne«. Derudover skulle grupperne definere, hvilke fælles værdier de ville arbejde efter i løbet af døgnnet, og hvilke roller de forskellige medlemmer i gruppen skulle have.

Tre opgaver

Grupperne fik i alt tre opgaver, de skulle løse i løbet af døgnnet. Ligesom tidligere var en af opgaverne at forberede en mundt-

lig fremlæggelse til en faglig målgruppe. En PowerPoint-præsentation skulle understøtte det mundtlige oplæg. Som noget nyt fik grupperne også til opgave at aflevere et skriftligt produkt i form af en klinisk retningsline. Dette produkt blev valgt netop for at skabe bevidsthed om vigtigheden af en forskningsbaseret tilgang til klinisk praksis og som følge heraf en højere kvalitet i patientbehandlingen. Derudover skulle grupperne forberede en mundtlig præsentation til en ikkefaglig målgruppe, og her blev de opfordret til at tænke kreativt i forhold til præsentationsformen. Resultatet blev både iscenesat skuespil mellem læge og patient, digt med gode råd til patienter og et slogan til en reklameplakat. En gruppe hentede endog deltagere op på scenen for gennem dans at illustrere risikofaktorer som f.eks. rygning, alkohol og overvægt.

Kommunikation og formidling

Et andet mål med kurset er at sætte fokus på kommunikation og formidling, og i den forbindelse var hospitalsklovnens Angus inviteret til at fortælle om sit arbejde på Børneafdelingen på Skejby Sygehus. Han fortalte, at han ofte oplever, at frygt er en barriere i mødet mellem mennesker. I sit arbejde forsøger han altid at tage udgangspunkt i den konkrete situation og være åben for, hvad der end sker. Når han mærker, hvem det er han står overfor og møder patienterne i en ligeværdig dialog mellem mennesker, så oplever han, at det andet kommer af sig selv. Han sagde også, at hvis man tør åbne sit hjerte, så risikerer man at høre, hvad der er indeni, og det værste der kan ske er, at man ser dum ud. Indlægget kunne blandt andet bruges som inspiration til kursisters mundtlige fremlæggelser, men også til deres daglige arbejde.

Børn som rollemodeller for læring

Teamet bag det nye kursuskoncept har hentet inspiration fra nogle af de bedste rollemodeller for læring, nemlig børn, der lærer gennem leg, efterligner de bedste og er i en tilstand, hvor de har det sjovt og har åbne sanser. Med andre ord, det er naturligt for børn at bringe sig selv i en tilstand, hvor de er fuldstændig fordybet i en aktivitet, en såkaldt flowtilstand [2]. Med det som udgangspunkt var både musik og motion tænkt ind i programmet. Kurset startede med, at en af underviserne spillede et nummer på sin tværfløjte. Derudover var et lyd-anlæg opstillet i auditoriet, og der blev spillet musik i pauserne. En trommeslager kom også på besøg i løbet af natten, og han instruerede deltagere, vejledere og undervisere i rytmeøvelser, sang og samspil. Efter en time blev seancen afsluttet med en fælleskoncert.

Motion som kilde til mere energi var også tænkt ind i programmet, og der blev arrangeret aftenorienteringsløb i universitetsparken. Der var i alt fem poster med epidemiologiske spørgsmål, og grupperne blev målt på tid og antal rigtige svar. Hvis grupperne havde brug for hjælp, kunne de besøge »Oraklet«, der sad ved amfiteaterscenen. Der var også mulighed for fysisk aktivitet inden dørene, da to Wii-spillekonsoller

VIDENSKAB OG PRAKSIS | UDDANNELSESARTIKEL

var opstillet i et lokale. Det skal dog siges, at samtlige grupper prioriterede at arbejde med de faglige opgaver.

Evaluering af kurset

Både den mundtlige og skriftlige evaluering af 24-timers-kurset viser, at der var stor tilfredshed blandt kursisterne. Flere lægger vægt på, at de har fået mere mod på og lyst til at beskæftige sig med forskning i fremtiden samtidig med, at de har fået indarbejdet de nødvendige redskaber til at anvende forskningsresultater i deres kliniske hverdag. Denne respons tyder på, at den utraditionelle kursusform har en positiv effekt i forhold til indlæring på længere sigt. Når det lykkes at skabe en flowtilstand i en undervisningssituation, er den ofte »ekstremt lærerig i og med, at man er optimalt udfordret, fuldstændig fokuseret, og følelsesmæssigt så involveret, at man er tilbøjelig til i meget høj grad at huske det, man beskæftiger sig med« [2].

Underviserne var også meget tilfredse med gruppernes præstationer, og for et par af grupperne var der tale om, at deres resultater kunne ændre den kliniske praksis på deres afdeling. Kurset blev afsluttet med champagne og morgenbuffet til alle. I stedet for et diplom fik kursisterne udleveret en T-shirt som bekræftelse på gennemført og bestået kursus.

Repræsentanter fra Danmarks Pædagogiske Universitets-skole var til stede under hele forløbet for at evaluere kurset. Resultaterne fra deres evaluering, der fokuserer på mål, indhold, arbejdsformer og fysiske rammer, er udkommet i en rapport [3].

Endvidere var et filmhold fra DR Livsstil til stede og fulgte dele af forløbet samt interviewede nogle af kursisterne. Programmet »Ha' det godt« sendte et indslag fra 24-timers-kurset i en temaudsendelse om undervisning tirsdag den 9. september. Indslaget kan ses på DR's hjemmeside indtil slutningen af november 2008 [4].

Pædagogisk nytænkning

24-timers-kurset er et forsøg på at kombinere et højt fagligt indhold med en utraditionel undervisningsform. Det er et eksempel på pædagogisk nytænkning i universitetssammenhæng, og teamet bag det nye koncept håber, at kurset kan inspirere andre, der ønsker at arbejde med nye undervisningsformer og samtidig bevare et højt fagligt indhold.

Korrespondance: *Anne-Lene Bleken*, Center for Medicinsk Uddannelse, INCUBA Forskerpark Skejby, DK-8200 Århus N. E-mail: bleken@cepome.au.dk

Antaget: 14. september 2008

Interessekonflikter: Ingen

Litteratur

1. Sundhedsstyrelsen. Den obligatoriske forskningstræning i Speciallægeuddannelsen. København: Sundhedsstyrelsen, 2007. www.sst.dk/upload/uddannelse/laeger/retningslinier/vejledning.pdf (20. juni 2008).
2. Knoop HH. Om kunsten at finde flow i en verden, der ofte forhindrer det. I: Knoop HH, Lyhne J, eds. Et nyt læringslandskab. Danmark. Dansk Psykologisk Forlag, 2005.
3. Ljungdahl AK, Rollis S. Evalueringsrapport fra DPU vedr. 24-timers nonstop kursus i Forskningstræning. Århus: Aarhus Universitet 2008. www.cepome.au.dk/nyheder/senestenytt/24timerskursus.
4. www.dr.dk/DR1/hadetgodt/Programmer/20080303110157.htm (9. oktober 2008).

Udviklingen af den almenmedicinske forskningstræning i Region Øst

Postgraduat klinisk lektor Charlotte Tulinius, cand.scient.pol. Anni Brit Sternhagen Nielsen, postgraduat klinisk lektor Christian Hermann, praktiserende læge Lars Jørgen Hansen, cand.scient.soc. Lioudmila Vlasova & cand.scient.soc. Rikke Dalsted

Københavns Universitet, Forskningsenheden for Almen Praksis og Afdeling for Almen Medicin, og University of Cambridge, St. Edmund's College, Von Hügel Institute, Centre for Educational Research and Development

Med Sundhedsstyrelsens bekendtgørelse i 2003 blev forskningstræning indført som obligatorisk del af den lægelige videreuddannelse. Formålet var at styrke speciallægens kom-

petencer til at kunne opsøge, vurdere og udvikle ny viden samt anvende og formidle denne viden til kritisk vurdering af etableret praksis i eget speciale. Fortolkningen af retningslinjerne blev lagt hos de tre uddannelsesregioner. I Region Øst fik Forskningsenheden for Almen Praksis i København opgaven at stå for planlægning og afvikling af den almenmedicinske forskningstræning. Målene for forskningstræningen var de samme for samtlige medicinske specialer, men med kravet om specialespecificitet skulle målene tilpasses det enkelte speciale overordnede målbeskrivelse. Det betød, at den almenmedicinske forskningstræning skulle fungere som læringsstrategi for mål 37-41 i den almenmedicinske målbeskrivelse (se **Tabel 1**).

Denne artikel beskriver tilrettelæggelsen og udviklingen af den almenmedicinske forskningstræning i Region Øst.